

Permakultur - en permanent kultur

Bakgrund

Permakultur är ett begrepp som myntats på 1970-talet av Bill Mollison och David Holmgren från Tasmanien. Permakultur kom som ett försök till svar på, till alternativ för, de ekologiska problemen främst inom jordbruket. Fokus var till stor del jordbruk och trädgårdssystemen.

1981 belönades Bill Mollison med Right Livelihood Award för sina idéer.

Vad är permakultur?

Att odla har alltid varit centralt inom permakultur eftersom en ineffektiv och förorenad väg från jord till vår mage förhindrar oss att skapa ekologiskt hållbara system, "You are what You eat !".

Insikten om att människor själva tar ansvar för sin matproduktion, åtminstone till en viss del, och att producerar andra nödvändigheter lokalt för att minimera negativ påverkan på jorden, är grundläggande för permakultur. Det är inte bara odlingen som utgör systemet, utan hur det samverkar med människorna, med husen, med lokalsamhället. Systemet blir hållbart först när flöden genom systemet länkas samman och skapar nätverk.

Permakultur är ett praktiskt, produktivt och berikande sätt att minimera våra negativa ingrepp på jorden. Observationer och förståelse för den naturliga miljön används för att formge människo- och naturvänliga system. Med sunt förnuft, fantasi och eftertanke ritar och formger vi långsiktigt hållbara livsmönster för staden, småsamhällen, på landet, på skolgårdar, balkonger, lantbruk mm.

Permakultur handlar om uthålliga och intensiva odlingssystem med så lite insatsmedel utifrån som möjligt. Det handlar om grönare städer och livsmedelsproducerande stadsparker. Målet är en harmonisk integration mellan natur och människor där människans mat, energi, bostad och andra materiella och icke materiella behov produceras på ett ekologiskt bärkraftigt sätt.

Egentligen är permakultur inget nytt i sig utan som Bill Mollison själv säger " Permakultur som designsystem innehåller inget nytt. Permakultur organiserar det som alltid existerat på ett sätt att det sparar energi eller som ger mer energi än det förbrukar. Det som däremot är nytt, som ofta blir förbiset, är att vilket system för mänsklig bosättning som helst, som är baserat på sunt förnuft är revolutionerande i sig själv."

Filosofin är att arbeta med naturen och inte mot den. Observera, lära och tänka långsiktigt istället för att agera oöverlagt. Värdera ett systems alla funktioner istället för att bara mäta ett utbyte. Att eftersträva en permanent (långsiktigt hållbar, resilient) kultur.

Bakomliggande etik

Det primära direktivet för permakultur säger oss att ta vårt eget ansvar över vårt eget och våra barns liv och att GÖRA DET NU!

Etiken bakom permakultur bygger på en vardagsnära bred och enkel moral.

- * Omsorg om jorden
- * Omsorg om medmänniskan
- * Fördelning av överskott

Hur ska det tillämpas?

- tänk långsiktigt
- använd lokalt producerat material
- odla intensivt på så lite mark som möjligt
- polykultur - samodling
- se till den totala avkastningen
- odla i staden
- ökat självförtroende och självförsörjningsgrad
- refuse - reduce - reuse - recycle
- se lösningar ej problem
- lär av andra och av naturen

David Holmgrens 12 design principer

1. Observera och agera
2. Fånga upp och lagra energi
3. Skörda (utfall, vinst)
4. Utnyttja självreglering och feedback (lär av misstag mm)
5. Använd förnybara resurser och tjänster
6. Producera inget avfall
7. Utgå från mönster och helhet och gå mot ökad detalj. Ha perspektiv, var generalist...
8. Integrera i stället för att segregera
9. Använd små och långsamma lösningar
10. Värdesätt mångfald
11. Utnyttja kanteffekter - innovation kommer inte inifrån utan från marginalen
12. Var kreativ och lyhörd för förändringa

Design metodik

Permakultur är ett design system för att länka samman tankar, idéer, material och strategiska delar till ett mönster som påverkar allt liv positivt. Strävnan är att skapa ett uthålligt och säkert ställe för allt levande.

Som designer ska man bli expert på samband. Man det fungerar och varför. ska kunna avgöra var något kommer att fungera, hur

Lämpliga metoder för att genomföra en design

Först: observation. Helt fördomsfritt. Lär av naturen. Notera.

Sedan: Leta efter resurser som kan nyttjas.

Dräneringsmönster, vatten samlingar

Historiska rester

Arter

Vindriktning

Landform

Tillgängligheten, var man lämpligast drar en stig

Visuell-, lukt- och luftförorening

Principer för en design

- * Varje del i systemet ska ha flera funktioner, omvänt gäller också. T.ex äppelträdet - det ger frukt, håller vatten i jorden och ökar odlingsarealen på höjden. Mitt vitaminbehovet tillfredsställs med vinbär, äpplen och bladgrönsaker.
- * Relativ placering av de ingående delarna. Skapa intrikata och fina nätverk där delarna befrämjar varandra. T. ex en damm framför ett växthus kan reflektera in vintersol och reflektera bort sommarsolen. Hönsen placeras bredvid växthuset för att bl.a. ge extra värme till växthuset. En bra design är komplex men inte komplicerad.
- * Samarbete inte konkurrens i arbete, kommunikation och ekonomi
- * Återta odlingen till städerna och ta tillbaka makten över maten!
- * Öka självförsörjningsgraden
- * Effektiv energiplanering. Dvs zonindela odlingen för att spara mänsklig energi.
- * Minimera energianvändningen för att uppnå maximal skörd. Arbeta där det lönar sig. Rensa ogräs då det finns någon annan växt som ska ta dess plats, annars återtar ogräset snart igen den öppna jorden.
- * Cirkulation av energi. Utnyttja allt till det yttersta - solen att värma huset, vatten för bevattning, som biotop etc. Återanvänd prylar till det yttersta, först därefter kan de återvinnas. Förlänga och fördröja flöden.
- * Utnyttja biologiska resurser och lösningar före tekniska. Tex. en gris som fräs.

- * Utnyttja fossil energi endast vid anläggningsfasen
- * Skapa mycket kanter och möten mellan delar/växtsamhällen/människor
- * Utnyttja medvetet naturens strävan att utvecklas till skog dvs. successionen. Skapa ätbara skogar!
- * Odlä även vertikalt på tex. staket, trädstammar mm.

Zonindelning - den mänskliga energin

Ett mer ekologiskt levnadssätt innebär att man måste involvera sig i processerna förbundna med det dagliga livet. Det är då viktigt att deltagandet fungerar så att systemet nyttjas som det är tänkt. Alltså planera utifrån den som ska bruka och vistas i systemet.

Zonindelning av området görs främst för att spara energi.

Indelningen kommer an på:

1. Antal gånger du måste besöka växterna, djuren, byggnaden mm
2. antal gånger växterna, djuren etc behöver dig.

Den gyllene regeln är att utveckla de närmaste områdena först. Därefter gå vidare.

Avslutningsvis

Permakultur bygger på långsiktighet, hållbarhet, kreativitet, öppenhet, förmåga till förändring, mångfald och en massa glädje.

Gå ut och sätt igång!

Helena von Bothmer

Sydkoster 3e november 2009

Förslag på mer information

Hemsidor

www.permakultur.se -Föreningen Permakultur i Sverige
www.permaculture.co.uk - Permaculture Magazin, UK
www.helasverige.se- sök Hållbara bygder
www.vaggatillvagga.se- Design för hållbar utveckling
www.kosterstradgardar.se- Kosters Trädgårdar
www.stiftelsenholma.org- Skogsträdgården i Holma
www.frijord.se- Kulturtidskrift
www.mjv.se - Miljöförbundet Jordens vänner
www.permaculture.co.uk

Litteratur om Permakultur

Stadsekologi och Trädgårdskultur, Porträtt av en kretsloppspionjär Leberecht Migge 1881 - 1953, L. Jarlov, 1996, Byggnadsrådet. ISBN 91-540-5757-4
Beds - Laboursaving, space saving, more productive gardening, P. Pears, 1992. ISBN 0 85532 697 2
Designing and maintaining Your Edible Landscape, R. Kourik, 1986, Metamorphic press. ISBN0-961584-0-7
Ekologi, samhälle, livsstil, A. Naess, ISBN 91 36 01213 0.
Forest Gardening, R. A. Hart, 1991. ISBN1 870098-44-7
Fra bagård til byhave - en handbog i byøkologi, C. Sunke, 1995, Økologiske igangsættere
How to make a forest garden, P. Whitefield, Permanent publications. ISBN1 8562300 82
Introduction to permaculture, B. Mollison, 1991, Tagari publications. ISBN 0908228058
Permaculture - a designers manual, B. Mollison, 1988, Tagari press. ISBN 0908228-01-5
The Permaculture Way, G. Bell, 1992, Thorsons. ISBN 07225 25 68 0
Salads for small gardens, J. Larkom, 1995, Reed International Books Lmt. ISBN 0 600 58509 3
Vegetables for small gardens; Joy Larkom, 1995 Reed International Books Lmt, ISBN 0600585107
Skogsträdgården, R. A. Hart, 1988, Permakultur i Sverige
Villrosene - Økologi i hagen, M. Leisner, 1996, Landbruksforlaget,. ISBN 82-529-2086-1
Ekologisk odling och självhushåll på kvinnligt vis, Anna-Maj Wandt, 1997, Gröna böcker. ISBN 91-7059-010-9
Väckarklocka, Elin Wägner
Permakultur i ett nötskal, Patrick Whitefield
Permaculture- principles & Pathways, David Holmgren
Plan B, 3.0 - uppdrag rädda Jorden, Lester Brown
Cradle to cradle- remaking the way William McDonough och Michael Braungart
Vår beskärda del, David Jonstad
Happiness - - Lessons from a New Science, Richard Layard

Tidskrifter och filmer

Permaculture magazine - Permanent publication
Nordisk Årsskrift 2009, Permakultur i Norden
Fri Jord, Kultur, sociala och ekologiska frågor
Effekt, Sveriges första klimattidning

Film/DVD

Home, Good Planet
Energy (r)evolution, Greenpeace
Capitalism: a love story, Michael Moore
The Power of Community, Kuba efter oljeembargo 1991
A farm for the future, BBC 2009